

Üstadımızın sürekli olarak vurguladığı; "kesretin nihayetindeki cüziyyat" cümlesinde misal verdiği "rıзык, hidayet ve şifa"nın, kesretin nihayeti olduğunu nasıl anlamamız lazım?

Bir ağacın kökü, gövdesi, dalları, yaprak ve çiçekleri nasıl meyveye hizmet edip onun yetişmesi ve olgunlaşması için vazife yapıyorlar ise, kainat ağacının kökü hükmünde olan toprak, hava, su ve ateş, gövdesi hükmünde olan bitkiler ve hayvanlar da aynı şekilde meyve ve netice olan rıзык, şifa ve hidayet gibi şükrü gerektiren nimetlere döşeklik ve kaynaklık ediyorlar.

Kesret, burada rıзык oluşturan ya da rızka kaynaklık yapan sebeplerin tümü anlamındadır. Aynı manayı şifa ve hidayet içinde düşünebiliriz. Ağaçtaki kök, gövde ve dallar kesrete misal iken, ağacın neticesi ve sonucu olan meyve de kesretin sonundaki cüziyata misaldir.

Nihayet tabirinde ise bu gibi nimetler, bütün sebeplerin ortaklaşa hareket etmesinden hasıl olmasına kinayedir. Mesela, bir elmanın oluşmasında hava, toprak, güneş, gibi külli unsurlar hizmet ediyorlar ve en nihayetinde elma vücut buluyor. Elma bütün bu unsurların nihayeti yani neticesi demektir. Hidayet ve şifa da aynı rıзык gibi külli sebeplerin bir neticesi, bir meyvesi hükmündedir.

Mesela Kur'an, Peygamber (asm), evliya ve alimlerin eserleri hep hidayetin teşekkül etmesinde tıpkı elmanın oluşmasındaki sebepler gibi birer sebeptirler. Yani hidayet Kur'an kökünde, Peygamber (asm) gövdesinde, alim ve evliya dalında yetişen tatlı bir meyve gibidir.